

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1938 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av 15 kap. strafflagen.

Genom en den 12 mars 1938 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 237, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till

L a g

om ändring i vissa delar av 15 kap. strafflagen.

Härigenom förordnas, att 15 kap. 22 § 2 mom. strafflagen skall upphöra att gälla samt att 24 § samma kapitel¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

24 §.

Brott, som i 22 § sagt är, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsäganden angiver det till åtal; ej heller må brott, som i 23 § sägs, åtalas av annan än målsägande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1938.

I fråga om de skäl som ligga till grund för förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Här må återgivas 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen i deras nuvarande lydelse, därvid de delar som bruka betecknas såsom *åkarpslagen* kursiverats:

22 §.

Tvingar någon, utan laga rätt, eller med missbruk av sin rätt, genom våld eller hot, annan att något göra, tåla eller underlåta, straffes högst med straffarbete i två år, i de fall, där gärningen ej med svårare straff särskilt belagd är.

¹ Senaste lydelse se beträffande 22 § SFS 1914:184 samt beträffande 24 § SFS 1899:55 s. 1. Bihang till riksdagens protokoll 1938. 9 saml. 1 avd. Nr 39.

Försöker man, på sätt nu är sagt, tvinga någon till deltagande i arbetsinställelse eller hindra någon att återgå till arbetet eller att övertaga erbjudet arbete, straffes med böter eller fängelse, i de fall, där gärningen ej med svårare straff särskilt belagd är.

24 §.

Brott, som i 22 § 1 mom. sagt är, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsäganden angiver det till åtal *eller ock genom brottet någon tvingats att delta i arbetsinställelse eller hindrats att återgå till arbetet eller att övertaga erbjudet arbete*; ej heller må brott, som i 23 § sägs, åtalas av annan än målsägande.

Angående tillkomsten av åkarpslagen samt de förslag som vid upprepade tillfällen framkommit om ändring eller upphävande av densamma får utskottet hänvisa till propositionen. Här må endast erinras om de vid 1937 års riksdag väckta motionerna om upphävande av åkarpslagen.

I sitt yttrande över dessa motioner framhöll första lagutskottet, att den svenska strafflagen i fråga om behandlingen av försök till brott vore starkt avvikande från lagstiftningen i andra jämförliga länder. Den meningen torde också allmänt omfattas, att en revision å området förr eller senare bleve nödvändig. Starka skäl talade emellertid enligt utskottets förmenande för att de i åkarpslagen ingående bestämmelserna om straff för försök, oberoende av en sådan revision, borde upphävas. Åkarpslagen hade ständigt visat sig vara en källa till irritation. Genom sitt ställningstagande för den ena parten i arbetskonflikterna hade den i icke ringa mån bidragit till att väcka missaktning för den bestående rättsordningen. Icke minst med hänsyn till den sociala freden föreläge anledning att nu avskaffa denna ensidigt inriktade lagstiftning. Därtill komme, att i den mån rättsstridiga handlingar uti förevarande hänseenden förekomme, desamma i regel hemföle under andra lagbestämmelser. Utskottet hemställde att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta och för 1938 års riksdag framlägga förslag om upphävande av 15 kap. 22 § 2 mom. strafflagen och den däremot svarande särbestämmelsen i 24 § samma kapitel.

Mot utskottets yttrande avgavs en reservation av tre ledamöter, vilka hemställde om anhållan, att Kungl. Maj:t ville i samband med den avsedda revisionen av stadgandena om straff för försök till brott låta verkställa omarbetning av 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen i syfte att undanröja dessa bestämmelsers ensidiga karaktär samt för riksdagen framlägga därav föranledda förslag.

Båda kamrarna biföllo emellertid utskottets förslag, och riksdagen avlät den 11 maj 1937 skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 282) i enlighet därmed.

Sedan därefter inom justitiedepartementet upprättats ett förslag till lag om ändring i vissa delar av 15 kap. strafflagen, innebärande ett upphävande av åkarpslagen, remitterades nämnda förslag till lagrådet. *Föredragande departementschefen* anförde därvid följande:

»Då ifrågavarande lagstiftning tillkom riktades mot densamma starka invändningar av högsta domstolen vid dess granskning av det till grund för lagen liggande förslaget. Fråga om lagens upphävande har därefter vid upprepade tillfällen väckts inom riksdagen men icke lett till något resultat. Numera torde emellertid enighet i stort sett råda därom att en lagstiftning, vilken såsom den förevarande ensidigt träffar ena parten i arbetskonflikter, icke bör bibehållas.

Upphävande av stadgandet i 15 kap. 22 § 2 mom. strafflagen om straff för försök till förevarande tvångsbrott torde icke komma att medföra att i allvarligare fall företeelser av den art varom här är fråga skulle lämnas utan straffpåföljd.

De flesta under stadgandet fallande tvångsförsök torde ske i sådan form att de bliva straffbara såsom misshandel enligt 14 kap. 13 § strafflagen eller undantagsvis enligt någon annan bestämmelse i 14 kap., eller ock såsom hot enligt 15 kap. 23 §.

Vad beträffar den för nu ifrågavarande tvångsbrott stadgade allmänna åtalsrätten är att märka att även efter densammas upphävande förfaranden av nu ifrågavarande slag i åtskilliga fall komma att bli föremål för sådan åtalsrätt. Därest, vilket vid dessa brott ofta inträffar, såsom tvångsmedel användes våld av sådan beskaffenhet att det utgör misshandel, må denna, även om den icke är svårare än att den är hänförlig under 14 kap. 13 §, enligt 14 kap. 45 § i vissa fall utan angivelse åtalas av allmän åklagare, bland annat där misshandeln blivit förövad å allmän plats eller offentlig lokal. Erinras må ock om bestämmelsen i 19 § 2 mom. strafflagens promulgationsförordning att där en handling innefattar flera brott och någotdera hör under allmänt åtal, sådant åtal äger rum jämväl för övriga brott, även om de eljest icke äro föremål för allmän åtalsrätt.

Det har ifrågasatts att med ändring av förevarande lagstiftning bör anstå och densamma upptagas först i samband med den nyligen igångsatta allmänna revisionen av strafflagens bestämmelser om försök till brott. Ett omedelbart upphävande av de nuvarande ensidiga bestämmelserna skulle emellertid otvivelaktigt vara ägnat att bidra till den avspänning av de sociala motsättningarna, vilken på ett lyckligt sätt alltmera gjort sig gällande. På grund härav och då genom ett sådant upphävande utgångspunkterna för den lösning av frågan om straffbarheten vid försök, som nyssnämnda mera omfattande revision kan komma att leda till, icke torde förskjutas, har jag ansett mig — i enlighet med riksdagens hemställan — böra föreslå att 15 kap. 22 § 2 mom. strafflagen och den däremot svarande särbestämmelsen i 24 § samma kapitel nu skola upphävas.»

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Förevarande förslag om upphävande av åkarpslagen har tillkommit i enlighet med riksdagens hemställan; och har utskottet vid sin granskning av

Utskottet.

detsamma icke funnit anledning till erinran mot dess utformning. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 maj 1938.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Karl Emil Johanson, Wagnsson, Ewerlöf, Eskhult, Karl A. Karlsson, Karl Johan Olsson* och *Roos*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist, Lindqvist, Hedlund* i Östersund och *Lindmark*, fru *Östlund* samt herrar *Olsson* i Mellerud, *Larsson* i Hede och *Werner* i Höjen.
